

KAHEKÜMNE TEINE PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2024

Jr 17:5–8 (Rm 10:12–18; Mt 5:13–16)

5 Nõnda ütleb Issand: Neetud on mees, kes loodab inimeste peale, kes peab liha oma käsivarreks ja kelle süda lahkub Issandast.

6 Tema on otsekui kadakas nõmmel, mis ei näe head tulemas; ta asub kõrbe kivirägas, soolasel, elamiskõlbmatul maal.

7 Aga õnnistatud on mees, kes loodab Issanda peale, kelle lootuseks on Issand.

8 Tema on otsekui vee äärde istutatud puu, mis ajab oma juuri oja kaldal ega karda, kui palavus tuleb, vaid ta lehed on haljad; ja põua-aastal ta ei muretse ega lakka vilja kandmast.

Nõnda ütleb ISSAND: «Neetud see mees, kes on kindel inimeses ja paneb liha oma käsivarreks ning kelle süda pöördub ära ISSANDAST. Ta on kui kadakaroots kõrbes ja ei näe, kui tuleb hea, ning elab kõrbepõlendikel, soolasel ja asustamata maal. Õnnistatud see mees, kes on kindel ISSANDAS ja kelle lootus on ISSAND. Ta ta on nagu puu, istutatud vetele, ja luhal sirutab ta oma juuri ja ta ei karda, kui tuleb kuumus ja ta lehestik on lopsakas ja põua-aastal ta ei muretse ja ei lakka vilja kandmast.»

Sissejuhatus

Jeremija raamat on heebrea Piiblis teine nn hilistest prohvetitest, kristlikus traditsioonis nimetatakse Jeremijat ka üheks «suurtest prohvetitest» – termin, mida kasutatakse vastandina kaheteistkümnemele «väiksele prohvetile»¹. Jr 1:1 pealkirjastab raamatu järgmiselt: «Jeremija, Hilikija poja sõnad. Jeremija oli Benjamini maal Anatotis asuvate preestrite hulgas.»

Nimi יְרֵמְיָהּ tuleneb Jumala nimest ning verbist רָוַם – «ülendama», «esile tõstma» – ja tähendab «[see, keda] Issand on ülendanud» või «[see, kelle] Issand on määranud».

Jeremija raamat jaguneb laias laastus kaheks suuremaks prohvetikuulutusi sisaldavaks osaks (ettekkuulutused Juuda ja Jeruusalemma kohta peatükkides 1–25 ning ettekuulutused paganarahvaste kohta peatükkides 46–51), mis on põimitud biograafiliste seikadega ning mille vahele mahuvad eraldi tervikuna ka lootusesõnumid peatükkides 30–33.

¹ «Suurte prohvetite» hulka kuuluvad kristliku traditsiooni järgi Jesaja, Jeremija, Nutulaulude, Baaruki, Hesekeeli ja Taanieli raamat. Juudi traditsioonis paigutatakse neist prohvetite hulka üksnes Jesaja, Jeremija ja Hesekeeli raamat.

Prohvet Jeremija tegutses 7. sajandi teisel ja 6. sajandi I poolel eKr, tema esmaseks ülesandeks oli kuulutada Jumala kohut Juudale ja Jeruusalemmale, põhjuseks taganemine Jumalast, andumine ebajumalateenistusele ning sellest tulenevalt kõikvõimalik ülekohus, mis oli muutunud valdavaks ja väljakannatamatuks. Jeremija kasutab võrdpildina muuhulgas näiteid abielurikkumisest ja hooratööst ning paneb väga suurt rõhku truudusele, asetades sageli pattudest esimesele kohale pettuse, valelikkuse ja truudusetuse, süüdistades Jumala rahvast samal ajal ka tänamatuses, mõistmatuses ning Jumala headuse, armu ja abi unustamises. Samaaegselt ebajumalateenistuse sõitlemisega hoiatab Jeremija ka lootuse panemise eest pelgalt rituaalsele, formaalsele jumalateenistusele, millega ei kaasne meelearandus ega elu jumalikus õiguses.

Jumalast ja Tema õigusest taganenuid ei päästa isegi Jumala tempel ühes selles toimetatava ohvriteenistusega, kuna Jumal on otsustanud oma koja, mille Tema rahvas on muutnud röövlikoopaks, Siilos asunud pühamu kombel hüljata ja hävitada: «Ärge lootke valesõnade peale, kui öeldakse: «See on Issanda tempel, Issanda tempel, Issanda tempel!»... Ons see koda, millele on pandud minu nimi, teie silmis röövlikoobas? Vaata, minagi näen seda seesugusena... Ma talitan kojaga, millele on pandud minu nimi, mille peale te loodate, ja paigaga, mille ma olen andnud teile ja teie vanemaile, nõnda nagu ma talitasin Siiloga, ja heidan teid ära oma palge eest» (Jr 7:4.11.14j)

Jeremija ei võta Jumala kutset ega Temalt saadud ülesannet vastu sugugi vaimustusega, vaid üritab seda tõrjuda esmalt väitega, et on liiga noor, kogenematu ja oskamatu, hiljem aga ahastava tunnistusega, millist valu talle valmistab omaenda rahvale häda ja hävingu kuulutamine. Sellisena kehastab Jeremija Issanda prohvetina teatud mõttes Jumalat ennast, kes peab südamevalus nägema, kuidas Tema rahvas on Temast ära pöördunud, Ta unustanud ja ennast seeläbi hukkamisele määranud: «Mu mure murrab mind, mu süda on haige!» (Jr 8:18)²

Oma karmi kuulutuse tõttu on Jeremija pidevas konfliktis nn õukonnaprohvetite ja preesterkonnaga, teda kiusatakse taga ja püütakse surmata. Seetõttu on kristlik pärimus näinud temas ka Kristuse prohvetlikku eelkujut, seda enam, et kui ta viimaks Egiptusesse põgenejate poolt vastu ta oma tahtmist sinna kaasa viiakse, võtab ta piltlikult öeldes enda peale oma rahva patu ja sellesama needuse, millega ta oli rahvast Egiptusesse minemise eest hoiatanud.³

² Vt ka nt Jr 4:19j: Mu rind, mu rind, ma väänlen valudes. Oh, mu südameseinad! Mu süda tormitseb mu sees. Ma ei saa vaiki olla, sest ma kuulen sarvehäält, sõjakära. Hävingut kuulutatakse hävingu peale, sest kogu maa on rüüstatud...

³ Vrd nt Jr 42:18: Sest nõnda ütleb vägede Issand, Iisraeli Jumal: Otsekui mu viha ja raev on valatud Jeruusalemma elanike peale, nõnda valatakse mu raev teie peale, kui te lähete Egiptusesse, ja te saate sajatuseks ja hirmutuseks, needuseks ja teotuseks, ja te ei saa enam näha seda paika.

Jeremija raamatu lõpuosa moodustavad nii ajaloolised ja biograafilised kirjeldused (neid leiab prohvetlike sõnade vahele põimituna kogu raamatust) kui mitmete paganarahvaste ja suurvõimude vastu suunatud kohtukuulutused. Nii kristlikus kui juudi traditsioonis tuuakse Jeremija raamatust määravana esile aga iseäranis tulevikutootused, mille kulminatsiooniks on vangipõlvest tagasipöördumise ning Jumala ja Tema rahva vahel sõlmitava Uue Lepingu ettekuulutus (Jr 31).

Keelelisi märkuseid

Issand – originaalis kasutatakse siin ja järgmistes salmides Jumala nime יהוה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Mees – הגִּבּוֹר – sõna גִּבּוֹר tuleneb verbist גָּבַר – «tugev olema», «võimust võtma» –, niisiis võib selle tähenduseks olla mitte ainult lihtsalt «mees», vaid ka «vägimees», «vägilane», «mehine mees».

Loodab – יִבְטַח – sõna בָּטַח tähendab «usaldama», «kindel olema», «julge olema».

Inimeste peale – בְּאָדָם – sõna אָדָם – «inimene», «Adam» – pärineb sõnast אָדָם – «punane [olema]» – ning ei tähista enamasti mitte konkreetset inimest, vaid inimest või inimkonda üldiselt.⁴

Kes peab – וְשָׂם – sõna שָׂם tähendab «seadma», «panema», «asetama», ka «[millekski] muutma», «[millekski] tegema».

Liha – sõna בָּשָׂר tähendab «liha», «ihu», ülekantult «kõik elav», «inimkond».

Oma käsivarreks – זָרְעוּ – sõna זָרַע – «käsivars» – tähistab ülekantult jõudu, tugevust.

Kelle süda – לִבּוֹ – sõna לֵב tähistab lisaks südamele ka üleüldiselt inimese sisemust, sisemaailma, seda, kes ta iseendas (ja enesest teadlikuks saanuna) on, samuti tahtevalmidust ja [tegutsemis-] julgust.

Lahkub – יָסוּר – sõna סוּר tähendab siin «ära pöörduma», «eemale pöörduma», «lahkuma», ka «vältima».

Otsekui kadakas – כַּעֲרָפֶר – põõsast või puud, tõenäoliselt kadakat tähistav sõna עָרֹעַר tuleneb verbist עָרַר – «paljaks tegema», «paljaks koorima» –, viidates nõnda kadaka (ja teiste kõrbepõõsaste) kasinusele, peaaegu raagus olekule võrreldes ülejäämise salmi lopsaka lehtpuuga. Sõnad עָרַר ja עָרֹעַר sarnanevad kõlalt sõnale אָרוּר – «neetud».

⁴ Samast tüvest pärinevad sõnad דָּם – «veri» – ja אֲדָמָה – «maa».

Nõmmel – כַּעֲרֵבָה – sõna עֲרֵבָה tähistab kuiva, viljatut maa-ala.

Mis ei näe – וְלֹא יֵרָאֶה – sõna יֵרָאֶה tähendab «nägema», «jälgima», «ära tundma», «mõistma».

Asub – וַיִּשְׁכֵּן – sõna שָׁכַן tähendab «[elama] asuma», «aset võtma», «viibima», «[kuskil] elama».

Kõrbe – בְּמִדְבָּר – sõna מִדְּבָר esmatähenduseks ei ole mitte kuiv, veeta kõrb, vaid pigem asustamata, viljelemata maa, tühermaa, mida muuhulgas tarvitatakse loomade karjatamiseks.

Kivirägas – sõna תִּרְרִים tuleneb verbist תָּרַר – «põlema», «kuum olema», «põletatud/põlenud olema».

Kelle lootuseks – מִבְּטָחוֹ – sõna מִבְּטָח tuleneb verbist בָּטַח – «usaldama», «kindel olema», «julge olema» – ning tähendab «usaldus», «kindlus», «lootus», ka «varjupaik».

Oja kaldal – וְעַל־יַבֵּל – sõna יַבֵּל tähistab nii jõge kui jõeluhta.

On haljad – רַעֲוֵן – sõna רָעַן tähendab siin «lopsakas», «külluslik», «värske».

Sisuline analüüs

Jeremija raamatu viieteistkümnendas peatükis annab Jumal teada oma kindlast otsusest oma rahvast karistada: «Isegi kui Mooses ja Saamuel seisaksid minu ees, ei oleks mu hing siiski mitte selle rahva poolt.» (Jr 15:1) Tegelikult on asi hullempi, kuna Jumal ähvardab oma rahvast täielikult lahti ütelda, otsekui ei läheks rahva saatus Talle enam üldse korda: «Aja nad minu eest, et nad läheksid ära. Ja kui nad sinult küsivad: «Kuhu me peame minema?», siis vasta neile: Issand ütleb nõnda: Kes surma, see surma, kes mõõga ette, see mõõga ette, kes nälja kätte, see nälja kätte, kes vangi, see vangi.» (Jr 15:1j)

Nuhtlused, mis tulevad Jumala rahva peale, on rängad: nad jäävad mõõga tappa, koerte rappid, neid söövad ja hävitavad nii taeva linnud kui maa loomad, nad on otsekui neetud ning saavad hirmutuseks kõigile kuningriikidele maa peal (Jr 15:3j), neid ei leinata ega maeta, vaid nad jäävad maale sõnnikuks (Jr 16:4), nende lust lõpeb ja isegi peigmees ei tunne enam rõõmu pruudist (Jr 16:9).

Kõige selle põhjuseks on see, et juba mitmete põlvkondade vältel on Jumala rahvas jätnud maha oma Issanda ning käinud võõraste jumalate järel, neid kummardades ja teenides (Jr 16:11). Seejuures on laste patud veelgi rängemad kui vanemate omad, kuna nad ei ole võtnud kuulda Jumala häält, kes on neid põlvest põlve lakkamatult meelearandusele kutsunud, vaid on oma südame kurjuses lõplikult paadunud.

Seepärast viiakse Iisrael pagendusse: «Ma paiskan teid sellelt maalt maale, mis on tundmatu teile ja teie vanemaile, ja te teenite seal teisi jumalaid päevad ja ööd, sest mina ei anna teile armu.» (Jr 16:13) Siiski ei ole see Jumala viimane sõna, vaid Ta töötab oma rahvale kõigest hoolimata ikkagi veel halastada: «Vaata, päevad tulevad, ütleb Issand, kui enam ei öelda: «Nii tõesti kui elab Issand, kes tõi Iisraeli lapsed ära Egiptusemaalt», vaid: «Nii tõesti kui elab Issand, kes tõi Iisraeli lapsed ära põhjamaalt ja kõigist maadest, kuhu ta oli nad pillutanud.» Sest ma toon nad tagasi nende maale, mille ma olen andnud nende vanemaile.» (Jr 16:14j)

Paraku ei tule päästmine koheselt, kuna Jumal tunneb oma rahva kurjust liiga hästi ja teab, et rahvas ei pöördu ilma tõsise nuhtluseta: «Esmalt tasun ma kahekordselt nende süü ja patu, sellepärast et nad on teotanud minu maad oma põlastusväärsete ebajumalate laipadega ja on täitnud mu pärisosa oma jäledustega. Seepärast, vaata, nad saavad tunda, seekord ma annan neile tunda oma kätt ja oma väge, et nad teaksid, et minu nimi on Issand.» (Jr 16:18.21)

Rahvas on oma patus niivõrd paadunud, et äratundmisele tulemise ja meeleeparanduse möödapääsmatuks eelduseks on ilma jäämine absoluutselt kõigest: «Juuda patt on kirjutatud raudsulega, uurendatud teemanditeravikuga nende südamelauasse ja nende altarisarvede peale. Sinu varanduse, kõik su tagavarad, su ohvrikünkad mägedel ja väljal annan ma riisutavaiks patu pärast kogu su maal. Sa pead oma käe lahti laskma oma pärisosa küljest, mille ma sulle andsin, ja ma panen sind teenima su vaenlasi maal, mida sa ei tunne.» (Jr 17:1.3j)

Jumal tahab, et Tema rahvas mõistaks mitte ainult seda, et tal ei ole lootatavale kellelegi peale oma Issanda, vaid veelgi enam, et lootuse panemine ükskõik kellele või millele muule ei too talle mitte õnnistust, vaid saab talle needuseks: «Neetud on mees, kes loodab inimeste peale, kes peab liha oma käsivarreks ja kelle süda lahkub Issandast.» (Jr 17:5) Inimene – või rahvas – kes on kindel iseendas ja usaldab oma käsivarre tugevust või kes paneb lootuse võõrastele võimudele (ja nende jumalatele), on hukule määratud: ta on otsekui kuivanud roots kõrbes, millelt isegi okkad on maha pudenenud; ta elab – vaatamata võimalikule välisele küllusele – nagu põlenud, soolaga külvatud, täiesti elamiskõlbmatul maal, ja isegi kui kuskilt peaks tulema midagi head, siis tema seda näha ei saa.

Selline inimene – või rahvas –, olgu ta nii tugev ja mehine kui tahes (vt keelelist märkust sõna «mees» kohta), on neetud. Neetud olemine ei tähista Vanas Testamendis mitte ainult seda, et kellegi käsi käib halvasti ning teda tabavad kõikvõimalikud õnnetused, kannatused ja nuhtlused, vaid veelgi enam seda, et ta on põlastusväärne, hirmutuseks ja hoiatuseks teistele, et neidki ei tabaks sama saatus. Neetu on heidik, kellel ei tohi olla kohta rahva hulgas ning kes on arvatud välja ka Jumala lepinguosadusest.

Neetud mehe vastandiks on see, kes paneb oma usalduse Issanda peale, on Temas julge ning teab, et Jumal on tema lootus, tema ainus kindel varjupaik. Selline mees on õnnistatud ning kõigist välistest katsumustest hoolimata võib teda võrrelda veelättele istutatud taimega, haljal luhal kasvava puuga, mis sirutab oma juured laiali ning on lopsakas ja võib muretult vilja kanda ka siis, kui teda peaks tabama põud ja kõrvetama palavus.

Küllap on tähtis, et siin ei töotata mitte taolist muretust, mis rajaneks headele päevadele ja külluseajale, vaid sellist, mis jääb püsima isegi põuas ja palavuses, s.t siis, kui usaldus ja lootus – ning küllap ka ustavus ja kindlameelsus – tõsiselt proovile pannakse. Just selline pidi olema prohvet Jeremija enda kogemus, kuna hoolimata sellest, et ta jäi alati ustavaks Jumalale ja oma kutsumusele, ei saanud ta nautida õnnepõlve ega heaolu, vaid koges pidevat mõistmatust, vaenu ja koguni tagakiusu: «Häda mulle, ema, et sa sünnitasid minu, riiaka ja tülika mehe kogu maale! Ei ole ma võlausaldaja ega võlgnik, ometi saajavad mind kõik. Ei ole ma istunud naerjate killas ega ole ma ilutsenud; [Issand, Vägede Jumal,] Sinu käe pärast olen ma istunud üksinda, sest Sa oled mu täitnud oma sajatusega. Mispärast on mu valu nii püsiv ja mu haav ravimatu? See ei taha paraneda. Oh häda! Sa oled mulle nagu kahanev oja, nagu vesi, mis ei jää püsima.» (Jr 15:10.17j)

Jumal töötas Jeremijale oma abi, ent mitte sel viisil, et oleks ta teda tabanud katsumustest vabastanud, vaid teda kinnitades, et ta suudaks neis vastu pidada ja neile, kes teda ründavad, vastu seista: «Mina teen sind kindlaks vaskmüüriks selle rahva vastu; kui nad võitlevad sinu vastu, siis nad ei võida sind, sest mina olen sinuga, et sind aidata ja päästa, ütleb Issand. Ja ma päästan sind kurjade käest ning lunastan vägivallavalitsejate pihust.» (Jr 15:20j)

Sama kehtib nii Iisraeli rahva kui kogu inimkonna puhul: katsumused kuuluvad lahutamatult langenud maailma tegelikkuse juurde, karistusena inimeste patu eest – karistusena, mille eesmärgiks on juhtida patustanu meelesparandusele – ning suurel määral sellesamast patust põhjustatuna. Patt on teemanditeravikuga inimeste südamesse uurendatud ning selle rängimaks tagajärjeks on, et inimese süda on Jumalast ära pöördunud ja täielikult rikutud (Jr 17:9). Jumal tunneb inimese südant läbi ja läbi ning tasub igähele «tema tee kohaselt, tema tegude vilja mööda» (Jr 17:10).

Jumalast eemaldumise, Temast taganemise ja lahti ütlemise tulemus on ränk: need, kes seda teevad, «jäävad häbisse», nad «kirjutatakse põrmu, sest nad on jätnud maha elava vee allika, Issanda» (Jr 17:13). Pääseda on võimalik ainult siis, kui Issand päästab, ja terveks saada üksnes siis, kui Issand terveks teeb (Jr 17:14) – selleks on vaja aga taas oma kõrv Issanda sõnale avada ja seda kuulda võtta, oma kurjalt teelt pöörduda ning oma eluviise ja tegusid parandada (Jr 18:11). Neid, kes seda teevad, on alati vähe – enamus kipub pigem ütleva: «Asjata! Sest me käime oma nõu järgi ja talitame igaüks oma kurja südame paadumuses.» (Jr 18:12)

Jutluseks

Kahekümne teise Nelipühale järgneva pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Usuvõitlus». Teemat selgitatakse nõnda: «Kristlase elu juurde kuulub usuvõitlus – sisemine võitlus Jumala usaldamise eest. Jeesuse õpetuses ja Tema lunastustöös on meile ilmutatud kõik õndsuseks vajalik. Selle läbi kinnitab Jumal oma ustavust ja armastust inimese vastu. Enam suuremat tunnustähte kui Jeesus Kristus meile ei anta. Jumalat usaldades ja Kristuse eeskujuga järgi elades saavad⁵ kristlased maa soolaks ja valguseks – tõsiselt võetavaks tunnustäheks otsijatele ja kahtlejatele.»

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Epistlikis (Rm 10:12–18) apostel Pauluse kinnitus, et ei ole erinevust juudi ja kreeklase vahel, kuna on üksainus Issand ning igaüks, kes Tema nime appi hüüab, päästetakse. Paulus rõhutab evangeeliumi kuulutamise hädavajalikkust ja möödapääsmatust: «Kuidas nad siis saaksid appi hüüda Teda, kellesse nad ei ole uskunud? Aga kuidas nad saaksid uskuda sellesse, kellest nad ei ole kuulnud? Kuidas nad saaksid kuulda ilma kuulutajata?»

Kolmanda lugemisaasta Evangeelium (Mt 5:13–16), milles Jeesus kõneleb oma jüngritest kui maa soolast ja maailma valgusest, toob esile kristlaste kutsumuse ja kohustuse anda Issandast tunnistust kogu oma eluga, et kõik inimesed võiksid nende häid tegusid nähes Jumalat tundma õppida ja ülistada ning päriksid Tema päästest osa saades hingeõndsuse.

Vana Testamendi lugemisele jutlustades võib eeskätt keskenduda inimeste kutsumisele patutundmisele, kahetsusele, pöördumisele ja meelesparandusele, rõhutades ühelt poolt seda, et inimese ainus lootus on Jumal ja Tema arm, teisalt aga ka seda, et Jumala armu ei ole võimalik tõeliselt vastu võtta ega Tema kutsele järgneda ilma patust pöördumata ega radikaalse elumuutusega. Prohvet Jeremija sõnum on esmapilgul äärmiselt pessimistlik või vähemalt karmilt realistlik: inimese süda on täielikult rikutud, patt on sinna justkui teemandiga uuristatud ning taolise Jumalast eemaldunud inimese pärisosaks on needus ja hukatus. Samas ei puudu Jeremija kuulutuses ka lootusesõnum: see, kes paneb oma usalduse Issandale, võib teada, et tal pole midagi karta ega isegi millegi pärast muretseda ka siis, kui tema ümber näib kõik kokku langevat. See, kes elab Jumala ligiolus, on otsekui vetele istutatud puu, mis kannab vilja isegi põuas ja lõõskavas palavuses.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Prohvet Jeremija saatuseks oli kuulutada oma rahvale karistust – kõikvõimalikke nuhtlusi, mis tabasid inimesi nende patu, eeskätt ebajumalateenistuse, aga ka

⁵ Siin on hädavajalik parandada: kristlased mitte ei saa maailma soolaks ja valguseks, vaid kristlane saab olla ainult see, kes on maa sool ja maailma valgus.

kõlbelise ja ühiskondliku laostumise tõttu. Kõige suuremat meelehärmi tegi prohvetile see, et hoolimata Jumala lakkamatust kutsest meeleparandusele tegi rahvas oma südame kõvaks ega kuulanud. Ei aidanud ei hoiatused peatse hukatuse eest ega tulevase õnnepõlve töötused, mis saabuks siis, kui inimesed peaksid Jumala ja Tema Seaduse juurde tagasi pöörduma. Loodeti kellele iganes, aga mitte Jumalale – võõrastele võimudele («liitlastele»), kõikvõimalikele ebajumalatele, omaenda tarkusele, kavalusele ja tugevusele... Kõige sellega tõmmati endale kaela needus, kuna see, millele üritati toetuda, ei kandnud, ning õnnistuse asemel päriti hukatus.

2. Prohvet kasutab kõnekaid pilte, vastandades neetud mehe, kes on kindel iseendas, ning õnnistatud mehe, kes paneb oma usalduse Jumalale: esimene on nagu kuivanud roots kõrbes, põlenud, viljatul, elamiskõlbmatul maal, teine on aga otsekui veeallikale istutatud lopsaka lehestikuga puu, mis kannab muretult vilja isegi rasketel aegadel. Tuleb välja, et nii needus kui õnnistus on teatud mõttes inimese enda teha: valides Jumala, valib inimene õnnistuse, Jumalast lahti üteldes aga needuse. See valik ei saa olla abstraktne, vaid peab toimuma inimese südames – mis piibellikuses tähenduses ei tähista mitte emotsioone, vaid tahtekindlust ja teadlikult valitud eluviisi. See on sama, mida Jeesus ütleb Evangeeliumis: need, kes tahavad olla Tema jüngrid, peavad olema maa sool ja maailma valgus; nad peavad tegema häid tegusid ning nende õigus peab olema «märksa suurem kui kirjatundjate ja variseride oma» (Mt 5:20).
3. Prohvet Jeremija kutse meeleparandusele pole mõeldud mitte ainult Paabeli vangipõlvele vastu vaatavale Iisraelile, vaid kõigile inimestele kõikjal ja kõigil aegadel. Pattulangusest peale on inimene «lootnud iseendale» ja «pidanud liha oma käsivarreks», s.t arvanud, et saab ilma Jumalata paremini hakkama kui Teda kuulates ja Tema sõna järgides. Mis sellest on välja tulnud, seda me paraku teame: patt, surm ja hukatus. Jumal ei taha kellegi hukkumist, vaid et kõik võiksid saada päästetud. Jumal tahab, et me kõik pöörduksime oma patust ja ülekohtusest eluviisist. Jumal töötab meile andeksandmist, mille Ta on võitnud kätte Jeesuse Kristuse ristisurma ja ülestõusmise läbi. Just selleks laseb Jumal kuulutada oma armu evangeeliumi «ilmamaa äärteni»: Ta on rikas heldusest kõikide heaks, et igaüks, kes hüüab appi Tema nime, päästetaks. Jumal kutsub kõiki inimesi – ka meid igaüht – kõrbe lõõsast elavate vete allikale, et võiksime needuse asemel pärida õnnistuse.